

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCCXLVII. ad annum MDXXVII.

Parisiis, 1644

Decreta Fidei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15644

ANNO
CHRISTI
1527.

postulant, nullam ex participatione huiusmodi excommunicationem incurrant. Præcipimus tandem singulis suffraganeis nostris, vt hoc nostrum tam salubre, tamque pro conditione temporum necessarium statutum, suis statutis synodalibus adiiciant, ac in prima eorum Synodo faciant publicari. Datum Parisiis in prima sessione Concilii nostri facta apud fratres eremitas sancti Augustini, anno Domini MDXXVII. die tertia Februarii.

INDEX DECRETORVM FIDEI.

CETERVM, quia magis solent sermones particulares moribus esse accomodi, quam vniuersales, iam superest, particularia quædam decreta super renascentibus nonnullis præfatis erroribus in medium proferre: quibus tum per sanctas scripturas, tum per sacra Concilia, traditionem ecclesiæ, antiquitatis consensum, tum per inconcussam ecclesiæ vsum, & certam eiusdem auctoritatem eiusmodi elidantur errores. Quorum quidem decretorum index subsequitur.

I. De vnitæ & infallibilitate ecclesiæ.	IX. De votis, & præsertim monasticis.
II. Quod ecclesiæ non sit inuisibilis.	X. Quod septem sint sacramenta ecclesiæ.
III. De auctoritate sacrorum Conciliorum.	XI. De sacrificio Missæ.
IV. Quod ad ecclesiæ spectet determinare, qui libri sint canonici.	XII. De satisfactione, purgatorio, & commemoratione defunctorum.
V. Aliqua esse firmiter credenda, quæ non continentur expresse in scriptura.	XIII. De veneratione sanctorum.
VI. De constitutionibus humanis.	XIV. De veneratione sacrarum imaginum.
VII. De ieiuniis ecclesiasticis.	XV. De libero arbitrio.
VIII. De calibatu sacerdotum.	XVI. De fide & operibus.

DECRETA FIDEI.

I.

SANCTVM quidem & indissolubile viri & vxoris vinculum: at vero magnum istud in Christo & ecclesiæ sacramentum, quam ille tantopere dilexit, vt seipsum traderet pro ea, quo illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, & exhiberet sibi gloriosam, non habentem maculam neque rugam. Cum igitur eam sibi in fide desponsauerit, ab ea profecto per infidelitatem, aut

Concil. Tom. 34.

Kkkk

ullum circa mores errorem, non est aliquando diuellenda, nec vlllo patietur Christus a se diuortio illam separari, cum qua se futurum spondit, vsque ad consummationem sæculi. Ea quippe non modo sponsa, sed & domus illa Dei est, quæ columna est & firmamentum veritatis, firmiter ædificata, bene fundata supra firmam petram. In quam licet descendat pluuia, irruant venti, inundent flumina; eueri tamen non poterit, neque portæ inferi præualebunt aduersus eam, aut aliquando poterunt illi, qui expugnant illam a iuuentute sua. Non enim dormitabit neque dormiet qui custodit eam: is nimirum, qui ascendens in altum dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios pastores & doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia, ad circumuentionem erroris; sed maneat nobiscum in æternum Spiritus veritatis; & sanctificet nos in veritate. Ea, inquam, tabernaculum illud Dei cum hominibus, in quo habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt: & ipse Deus cum eis, erit eorum Deus. Extra quam, non secus ac quondam extra arcam Noe, nemo saluus esse possit, quin insurgentibus hæresum procellis obruatur. Ea ipsa vna est domus, in qua agnus paschalis manducari est iussus, & extra quam participatio mensæ Domini nequaquam potest haberi. Eadem quoque vnica est domus Rahab, qua conclusi, euadunt exterminium vrbis Iericho, neque ancipitem sentiunt gladium, in exitium hostium fidei & ecclesiæ exertum. Vna igitur sancta & infallibilis ecclesia, quæ nec a caritate decidere potest, nec ab orthodoxa fide deuiare; cuius auctoritatem qui in fide & moribus secutus non fuerit, quasi Deum abnegauerit, (cui gloria in ecclesia & Christo Iesu in omnes generationes) infideli deterior habeatur.

II.

Cum adeo explorata sit ex scripturis tum vnitas ecclesiæ, tum sanctitas, vt qui secus ausit affirmare, manifestæ statim impietatis conuincatur, apertissimum autem in hæ-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

reticos argumentum, & quo minore negotio contundi
 queant, sit eius auctoritas; cuius definitiones & decreta,
 propter sui claritatem, non facile sint cauillis & tergiuersa-
 tionibus obnoxia: operæ precium se facturos esse putaue-
 runt, si quam inficiari non possunt, dolo tandem & versuti-
 itis eludant. Id quod tum demum assecuti fuerint, si pro
 sententia Lutheranorum inuisibilis & tota spiritualis, ac
 proinde nobis incognita credatur ecclesia. Nam quis futu-
 rus contentionis modus, vbi prouocatur ad iudicem, qui
 nec inueniri, nec inuentus internosci possit? *Atqui*, inquit Math. 18.
 Christus, *si te corripientem frater tuus non audierit, dic ecclesie.*
 Quid autem crassius, aut quid inutilius fingi possit, si pror-
 sus occulta sit & imperuestigabilis ecclesia, cuius maiores
 natu admonet Apostolus, vniuerso gregi, non quidem inui- Ah. 20.
 sibili, attendere, in quo eos Spiritus sanctus posuerat epi-
 scopos ad regendam ecclesiam Dei? Numquid inuisibilis
 illa, a qua pro Petro, cum carcere teneretur, assidua fie- Ah. 11.
 bat oratio, aut in qua Timotheum conuersari docet Apo- 1. Tim. 3.
 stolus? Non igitur fide tantum & internis charismatibus,
 sed confessione fidei, & externa ac visibili sacramentorum
 participatione constat, semperque constitit ecclesia, quæ
 ab ipsis incunabulis, communi & præscripta vnus & eius-
 dem fidei protestatione non caruit. *Vnum corpus*, inquit Pau- Ephes. 4.
 lus, *vnus Spiritus, vnus Dominus, vna fides.* Sed ne ab his inui-
 sibilibus tantum pendere videretur ecclesia, vnum adie-
 cit baptismum. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum
 corpus baptizati sumus: siue Iudæi, siue gentiles, siue ser-
 ui, siue liberi, omnes in vno Spiritu potati sumus. Quisquis
 igitur tergiuersandi studio inuisibilem & incertis sedibus
 errantem dixerit ecclesiam, non hæresim tantum dixisse,
 sed hæresim omnium puteum fodisse iudicetur.

III.

Absurdum non abs re videri possit, si tanto studio vete-
 ri synagogæ Deus adfuit, vt si quid in lege difficile vel am- Deut. 17.
 biguum occurreret, quod citra controuersiam a iudicibus
 & legisperitis absolui non posset, designato tamen cœtu
 non carerent, cuius arbitrio res tota finiretur: ecclesiam
 autem longe synagoga potiore ita necessariis destituat
 auxiliis, vt prorsus non habeat, cui suborra de fide quæstio-
 ne tuto satis inniti possit. Proinde cum certa sit & infallibi-

Concil. Tom. 34.

Kkkk ij

lis ecclesiæ regula, nec aliquando inuisibilitatis prætextu tandē eludi queat: ea profecto sacris generalibus Conciliis auctoritas derogari non potest, quæ proxime vniuersalem repræsentant ecclesiam. His enim Conciliis si ea decernendi quæ ad sinceritatem fidei, & extirpationem hæresum, ecclesiæ reformationem, & morum integritatem pertinent, potestas adimatur, nihil certum, nihil stabile futurum est, nihil denique, quo hæreticus ab orthodoxo possit internosci: cum ille frequenter tum impendio loquacior, tum peruiacior, pluribus (licet perperam intellectis) scripturarum testimoniis falso gloriatur. Nec erat, quo veterum quondam hæreticorum retunderentur insultus, nisi ecclesiastici proceres apostolorum exemplo Concilia celebrassent, quibus sancti Spiritus auctoritatem ferocientibus illis, & rerum humanarum scientia tumentibus, opponerent. Quo fit, vt si Conciliorum auctoritati, sub hac temporum calamitate, tantillum depereat, protinus velut ab inferis suscitandæ sint damnatæ hæreses, neque defuturi sint qui hinc Ario, inde Nestorio, ceterisque id genus pestibus, palam subscribere non formident. Etsi autem nonnihil quoque laicorum intersit, quid credendum sit, quid agendum, id tamen ab apostolis (quibus succedunt episcopi) legimus obseruatum, vt siue murmuri Græcorum occurrendum foret, seu pacanda super legalibus oborta seditio: non centurionem, non promiscuam e plebe multitudinem accerferent, sed præsentem sibi Spiritum sanctum affirmarent, cuius instinctu quod iustum esset & æquum sanciretur. Quod si vbi duo vel tres in nomine Domini congregantur, (licet sibiipsis relictis falli possint) continuo tamen in medio eorum sit Dominus, quanto magis, vbi summus pontifex, ceterique primores ecclesiastici conueniunt, vt hæresibus subinde pullulantibus occurrant, & dominicum agrum subortis expurgent zizaniis? Sancta igitur & inuiolabilis est sacrorum Conciliorum vniuersalium auctoritas, cui quisquis pertinacius refragatur, hostis fidei iure optimo censeretur.

I V.

Magna profecto fuit, semperque futura est scripturæ sacre auctoritas: in qua nihil falsum, nihil otiosum esse possit. Cum enim non humana voluntate allata sit aliquan-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

do prophetia, sed Spiritu sancto inspirati, locuti sint sancti Dei homines, omnis scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, & ad erudiendum in iustitia. At nihilo minus mutilum est & prorsus inualidum sumptum e scripturis argumentum, si pro cuiusuis arbitrio, quod adductum fuerit, sacrum aut profanum, canonicum aut apocryphum habeatur, vel quod in Canonem admissum receptumque fuerit, indocti & instabiles deprauent ad suam ipsorum perditionem, ac passim cerdones, ac infimæ plebis homines, in eam quam semel imbiberint, sententiam pertinacius detorqueant. Nam quid promouebis, cum si quid defenderis, negetur; ex diuerso, si quid negaueris, defendatur? & tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentione: nihil consequeris, nisi vilem de blasphematione laudem. Nullus quidem tam deploratus quondam surrexit hæreticus, qui non suum errorem scriptura tueri conaretur: nulla tam absurda, tam impudens hæresis, quæ non sacris utcumque fulciatur eloquiis, sed corruptis, & a genuino sensu deprauatis. Imo vero si quis literæ corticem tantum, suo fretus ingenio percurrat, si penitissimos sensus cum ecclesiasticis interpretibus non penetret, vix vnquam confutabitur hæreticorum versutia. Obortis igitur de fide dissidiis, frustra sæpe scriptura consulitur, nisi ecclesiæ certa & infallibilis litem dirimat auctoritas, quæ canonicum librum ab apocrypho, catholicum sensum ab hæretico, germanum ab adulterino, discernat. Hac nempe velut internuntia, patrum & sacrorum Conciliorum organis, Spiritus sanctus docet nos omnia, & suggerit nobis omnia: sine quorum auspiciis, qui scripturæ sacræ sensum habere se iactitant, non intelligunt quæ loquuntur, neque de quibus affirmant; sed videntes non vident, & audientes non audiunt. In enumerandis itaque canonicæ scripturæ libris, qui præscriptum ecclesiæ vsum & auctoritatem non sequitur, sacrum Carthaginense Concilium tertium, Innocentii & Gelasii decreta, & denique definitum a sanctis patribus librorum catalogum respuit, aut in exponendis scripturis non pascit hædos suos iuxta tabernacula pastorum, sed fodit sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas: & spretis orthodoxorum patrum vestigiis, proprii

Tertullianus de præscriptionibus hæreticorum.

Cap. 47.

spiritus iudicium sequitur : is veluti schismaticus & hæreseon omnium incentor & fautor a tanta temeritate reprimatur.

ANNO
CHRISTI
1527.

V.

Ampla certe scripturæ latitudo , ingens & incomprehensibilis profunditas , perniciosum est tamen eo errore laborare , vt nihil admittendum putetur , quod non e scriptura depromptum sit : multa quippe a Christo ad posteros per manus apostolorum ore ad os & familiari colloquio transfusa sunt ; quæ etsi in sacra scriptura expresse contineri non videantur , inconcusse tamen tenenda veniunt. Nam quod genua flectamus orantes ad orientem , sed & sacrosanctæ eucharistiæ percipiendæ ritus , vel eorum quæ dicuntur in baptismo verborum , gestorumque , & ordinum , atque interrogationum & respon- sionum , quis facile explicet rationem ? Et tamen omnia hæc , aperta licet & velata , portamus super humeros , atque ita implemus , vt a magno pontifice Christo aut primitiæ ecclesiæ proceribus tradita. Ad hæc , vbi quæso scriptum est illud , quod a Christo dictum commemorat Apostolus : *Beatius est magis dare , quam accipere ?* Quis scripto redegit ea , quæ per dies a resurrectione quadraginta Dominus cum discipulis de regno Dei differuit ? atque alia id genus multa ; *Quæ si scribantur per singula , nec ipsum mundum , iuxta Ioannem , arbitramur posse capere eos , qui scribendi sunt , libros.* A quibus non longe sunt aliena symbolum illud apostolorum , & quod sine vnctione non fit confirmationis sacramentum , & insuper benedicto Missæ sacrificio aqua vino misceatur , aut fideles viuificæ Crucis signo frontem comuniant ; pluraque id genus , quæ velut ex receptione quadam , & quasi per manus , ab apostolis emanarunt. Hinc Paulus non eas tantum traditiones iubet a Theffalonicensibus obseruari , quas per epistolam , sed etiam quas per omnem sermonem didicissent. Neque prætermisisse putandus est cetera , quæ circa venerandum eucharistiæ sacramentum Corinthiis sese dispositurum , cum venisset , vltro sponderat. Quorum plurimalicet a Christo forte non sint instituta , id tamen ratum est , quod dictante Spiritu sancto apostoli tradiderunt , veluti quod Christus ipse tradidit , & in sui commemorationem

Dionysius
ecclesiasti-
cæ hierarc.
cap. 1.

Origenes
homilia 5.
super Num.

Cap. Eccle-
siasticarum.
ii. distinct.

Act. 20.

Act. 1.

Ioan. 21.

2. Theff. 2.

1. Cor. 11.

Cyprianus
in sermone
de ablutio-
ne pedum.

ANNO
CHRISTE
1527.

fieri præcepit. Oportet itaque nos auctoritati patrum, Cassianus coll. 21. c. 13. consuetudinique maiorum, vsque ad tantum tempus per tantam annorum seriem protelata, etiam non percepta ratione credere, eamque vt antiquitus tradita est iugi obseruantia ac reuerentia custodire. Quam si quis eo prætextu pertinacius reiiciat, quod non legitur in scripturis sacris, vt hæreticus & schismaticus habeatur.

V I.

Si tanta erat synagogæ maiestas, tanta Leuitici sacerdotis auctoritas, vt qui superbiret, nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore Domino ministrabat, decrero iudicis moreretur, vt hac animaduersione auferretur malum de Israel, cunctusque populus audiens timeret, & nullus deinceps intumesceret superbia, qua fronte in eam prorupit hæreticus audaciam, vt quidquid scriptura non expressum, a sacrosanctis Conciliis & summis ecclesiæ pontificibus statutum sit, ausu temerario respuat & subsannet? An non attendit verba Christi? qui, ne quispiam a præstanda Scribis & Pharisæis obedientia ob quantumuis apertam morum impuritatem auocaretur, *Omnia, inquit, quæcumque dixerint vobis, seruate & facite: Matth. 23. secundum autem opera illorum, nolite facere: & ad suos conuersus, quibus regendam committebat ecclesiam, *Qui vos Luc. 10. audit, inquit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Atque id optimo quidem iure. Nam cum filios patribus, & subditos potestatibus sublimioribus oporteat esse morigeros, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam; nec in iis tantum quæ iure diuino cauta sunt, sed quæ vel ad familiam aut ad rempublicam pertinent; profecto qui præsunt ecclesiis patres sunt. *Nam si decem millia 1. Cor. 4. pædagogorum habeatis in Christo, inquit Paulus, sed non multos patres: ego enim, ait, in Christo per euangelium vos genui.* Nec patres tantum sunt, sed & in sibi commissos potestatem acceperunt, sæculari non inferiorem, in ædificationem quidem, & non in destructionem. Quæ omnia cum essent priscis olim patribus persuasissima, non inueniebatur qui non vltro iussa capefferet, cum synagogæ primores ieiunium aliquod & dies festos indicerent: vel apostoli a sanguine suffocato & idolothytis abstinendum esse. Quin Paulus hominem contentiosum, legem illam de velandis*

mulieribus non probantem, quod ea forte non innite-
retur scripturæ, ecclesiastica consuetudine refellendum
censuit, quæ contentiones huiusmodi non admittit. Opor-
tet itaque præpositis obedire, & subiacere eis, qui perui-
gilant, quasi rationem pro animabus nostris reddituri; qui
si quid instituerint, quamuis huius rei certum de scriptu-
ris non proferatur exemplum, earundem tamen scriptu-
rarum etiam in hac re a nobis tenetur veritas, cum hoc fa-
cimur quod vniuersæ placuit ecclesiæ, quam ipsa scriptu-
rarum commendat auctoritas. In omnibus igitur, in qui-
bus nihil certi definiuit scriptura, mos populi Dei, & in-
stituta maiorum pro lege habenda sunt: & sicut præuari-
catores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiastica-
rum consuetudinum coercendi.

VII.

Cum in omnibus ecclesiasticis constitutionibus, utilis
quædam honestas & spiritualis profectus incrementum
elucescat, in indicendis tamen ieiuniis insigniter emicuit,
quibus nihil aptius retundendæ carnis petulantia potuit
institui, cum id genus dæmoniorum (vt ad spiritum di-
ctum Christi referamus) ieiunio tantum & oratione pel-
latur. Nec sane quidpiam, exemplo Moſis, promouendæ
mentis puritati commodius; aut demum exemplo Nini-
uitarum, ad impetrandum, aut iram Dei placandam,
efficacius ab ecclesiasticis quondam præsidibus potuit
ordinari. Quæ res apostolos impulit, vt quadragesimale
ieiunium sanctificarent, quo Christi fideles, non tam
Moſen, aut Eliam, quam Christum imitati, totius anni
decimam exoluerent. Quæ vero a Callisto martyre in
quatuor anni partes discreta sunt ieiunia, quarti, quinti,
septimi & decimi mensis legem referunt, ac figuram ad-
implent. Et velut quædam nostri temporis primitiæ sub
illis quatuor anni partibus offeruntur, ea quidem obser-
uantia, vt duodenarius dierum numerus duodecim men-
sium numero respondeat; neque dissimili religione statu-
ta sunt cetera vigiliarum ieiunia, quo puriores sacris so-
lennitatibus accedamus. Ceterum quod ad ciborum de-
lectum attinet, etsi iam olim exoleuerit vetus illa Mosai-
cæ legis seruitus, quam vmbra futurorum Apostolus ap-
pellat, nec iam aliquid commune dicendum sit, aut im-
mun-

*Marc. 9.**Exod. 34.**Deut. 9.**Iona 3.**76. distinct.**c. 1.**De consecr.**dist. 3. & 5.**in pluribus**capp.**Hebr. 10.*

ANNO
 CHRISTI
 1527.

mundum : nihil tamen sanctius , nihil vtilius potuit institui , quo pruriens carnis lasciua frenaretur , quam vt ieiuniorum & statutis ab ecclesia abstinentiæ diebus , a carnium esu temperantes , cibus tantum aridioribus vesceremur. Neque profecto minor esse debet apud nos sacrosanctæ matris ecclesiæ auctoritas , quam apud filios Rechabmorituri patris imperium : qui , nec patris edictum violarent , a vino perpetuo abstinerunt. Si quis igitur Arianorum huiusmodi errorem , mille abhinc annis damnatum , & a Iouiniano , Vigilantio , Valdensibus , Vvicleffo , Hussitis , ac nouissimis istis diebus a Luthero & sequacibus suscitatum , secutus , quadragesimale ieiunium , non tam terrena cogitatione initiatum , quam caelesti maiestate consecratum , & cetera ecclesiastica ieiunia , vel præscriptas a patribus abstinentias non obseruauerit , aut non obseruandas duxerit , sacrorum Conciliorum auctoritate , anathema sit.

De consec.
 dist. 3. cap.
 Ieiunia. &
 pluribus aliis.
 Jerem. 35.

VIII.

Non satis esse visum est Lutheranae factionis auctoribus , si quis in sordibus est , sordescat adhuc , nisi Luciferiana quadam malitia magnam stellarum partem secum traherent , & qui iamdudum impudiciæ frena laxassent , multo plurimos in sacrilegos incestus & nefanda prodigiosa libidinis exempla secum præcipites agerent. Vt enim qui lasciua diffuebant plures haberent sui similes , & coaceruata multitudine suam vtcumque turpitudinem adumbrarent , in eam proruperunt audaciam , vt sacerdotes euangelicos nulla calibatus lege teneri velint : sed contra totius ecclesiæ ritum , & præscriptam ab eius incunabulis consuetudinem , liberis quibuscumque post adeptum sacerdotium affirment nuptias. Leuiticis quidem sacerdotibus licita fuere coniugia , vtpote qui paucis tantum diebus sua vice ministrarent , & ex ea tantum tribu iure successione sacerdotio fungerentur. Neque voluit orientalis ecclesia suos ea seueritate coerceri , vt contractis primum matrimoniis vti non liceret. At sacerdotio Christi , vtpote sublimiori & excellentiori superinductas aliquando fuisse de iure nuptias , exemplo caret : & tamquam ab apostolis interdictum secundo Carthaginensi Concilio prohibetur. Neque potuit quidquam il-

Leuit. 21.
 1. Paral. 24.
 Ambrosius
 in 1. ad Tim.
 c. 4.

Cap. 2. Dist.
 32. cap. Si
 quis.

lo sanctius institui, quo ministri puriores sacris accedant altaribus, & iugi pene sacramentorum administrationi reddantur aptiores: quam neminem nec ad subdiaconatum quidem admitti, qui non sese voto perpetuæ castitatis adstrinxisset. Etenim si in lege veteri ii tantum sanctis panibus vescerentur qui ab vxoribus mundi forent, si procul a suis domibus habitabant, quibus sua vice sacrificandum erat, ne coniugum forte polluerentur amplexibus: si quibus orandum est, a coniugali commercio sit ad tempus abstinendum: si denique a viduis, quas suis sumptibus ecclesia quondam alendas admittebat, continentia votum exegerit, iure quidem optimo a summis pontificibus & sanctis ecclesiæ Conciliis indictum est, vt qui sacris vltro sese ordinibus manciparent, perpetuo cælibatus vinculo necterentur. Nam, *Qui sine vxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* Degrauat quippe animum, & ad terrena deiicit vsus matrimonii: amor liberorum auarum & sollicitum reddit. Quisquis igitur contra sacrorum Conciliorum & patrum decreta, sacerdotes, diaconos aut subdiaconos lege cælibatus non teneri docuerit, aut liberas illis concefferit nuptias, inter hæreticos, omni tergiuerfatione reiecta, numeretur.

81. dist. cap.
Proposui-
sti.

1. Cor. 7.

Carth. II.
cap. 2.
Carthag. V.
cap. 2.
Toletan. I.
cap. 4.

IX.

Non absimili sane versutia veritatis inuersores declinauerunt in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: dum vota perpetua, & in his potissimum monastica, non vanitatis tantum, sed & impietatis accusant; & abiecta pessimo quidem exemplo cuculla, ad sacrilegas se conuertunt nuptias. Quod infandum apostasiæ genus hac vna maxime pratexunt ratione, quasi vota eiusmodi libertati Christianæ præiudicium afferant, nec satis in nostra sit potestate iugis illa perpetuaque castitas. Atque his strophis in desideria carnis pelliciunt eos qui paululum effugiunt, libertatem eis promittentes, cum ipsi sint serui corruptionis. At vero nulla maior libertas, quam cum repressa carnis tyrannide, corpus in obsequium Christi trahitur, nec tam concupiscentia ducimur, quam spiritu. Nempe vbi Spiritus Domini, ibi libertas: neque

quidquam est, quod non possimus in eo qui nos confortat: Christus quippe non patitur nos tentari supra id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Cuius auxilio freti inuenti sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cælorum. Ac proinde certa sit damnatio viduarum, quæ cum luxuriatæ forent in Christo, volebant nubere, turpi certe transfugio primam fidem irritam facientes, non quam baptismo, qui nuptiarum fœdera non respuit; sed, iuxta expositionem Concilii Carthaginensis, quam perpetuæ castitatis professione spondissent. Ab hoc autem perpetuæ castitatis voto qui Christum aliquando dehortantem facit, in eum blasphematur, & Apostolo contrarius est: qui palam nec semel tantum ad perpetuæ virginitatis obseruantiam instigasse legitur. Ceterum cum Christus aperte suadeat, vt qui vult perfectus esse abneget semetipsum, & tollat crucem suam, vadat, & vendat omnia quæ habet, & det pauperibus, ad perpetuæ profecto tum obedientiæ, tum paupertatis vota cohortatur. Si quis igitur votum aliquod huiusmodi vouerit Domino, etiam si perpetuum fuerit, non faciet irritum verbum suum, sed deiparæ Virginis, Annæ matris Samuelis, & Rechabitarum exemplo, omne quod promiserit implebit, neque tardabit reddere, sed quæ semel de labiis suis egressa fuerint obseruabit, & faciet sicut promisit Domino: quandoquidem ruina est homini, deuotare sanctos, & post vota retractare. Quod si quis secus fecerit, aut hæretica prauitate corruptus secus facere licitum esse docuerit, is velut iuris tum diuini tum naturalis infractor, nedum sacrosanctis Conciliis iniurius condigna per suos superiores animaduersione plectatur.

27. quest. 1.
 cap. Sicut
 bonum.

X.

Etsi nihil intentatum reliquit hæreticus, quo Christianam fidem omni parte profligaret; in abrogandis tamen sacramentis, vipereo dente sacra matris ecclesiæ viscera crudeliter dilaniat. Et quibus aliquando spiritualibus coaluit incrementis, ea non ingrato tantum, sed & perfido per nefas ausu conatur abrumpere. Nec enim satis esse visum est, si sacramentorum ecclesiasticorum numero detraxerit, dum pleraque ex eis humanum & re-

cens inuentum esse dicit, nisi tandem omnibus confere-
rendæ gratiæ vim negaret.

ANNO
CHRISTI
1527.

De baptismo.

Verum, vt ad singula descendamus, quam efficax sit
baptismi sacramentum primum innotescat. Hoc certe
est fons ille patens domui Dauid & habitantibus Ierusa-
lem, in ablutionem peccatoris. Hæc aqua munda, cuius
effusione mundamur ab omnibus inquinamentis & spur-
citiis nostris. Hoc quod nos saluos facit baptisma, quo de-
nuo nascimur. Per hoc lauacrum regenerationis & reno-
uatione Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per
Iesum Christum Saluatorem nostrum, iustificati gratia i-
psum, heredes sumus secundum spem vitæ aternæ. Hoc
aquæ lauacro mundat Christus ecclesiam in verbo vitæ,
vt eam sibi exhibeat gloriosam, non habentem maculam
neque rugam: *Quotquot enim baptizati sumus in Christo Je-
su, Christum induimus: consepulti enim sumus cum illo per bap-
tismum in mortem.* Cum igitur ablutio peccatorum, ab inqui-
namentis & spurcitiis emundatio, salus, renouatio, rege-
neratio Spiritus sancti, ceteraque id genus, infusionem
gratiæ palam insinuent, perspicuum euadit baptismi sa-
cramentum sua virtute gratiam conferre.

Galat. 3.
Rom. 6.

De sacramento ordinis.

Porro sacramentum ordinis vel hinc facile colligi po-
test, quod etsi omnibus adeo commune sit internum il-
lud sacerdotium, quo exhibemus corpora nostra hostiam
sanctam viuentem, Deo placentem, vt priscis quoque sub
Mosaica lege patribus conueniret, non protinus tamen
quilibet dispensator ministeriorum Dei vt architectus
ædificii spiritualis habendus est. Non continuo, si puer
aut mulier baptismum susceperit, legatione pro Christo
fungitur, sed diuisiones ministrationum sunt: *deditque
Deus quosdam quidem apostolos, quosdam prophetas, alios eu-
angelistas, alios autem pastores & doctores, ad consummatio-
nem sanctorum, in opus ministerii, ad ædificationem corporis
Christi.* Atque eius gratia Titum Cretæ reliquit Apo-
stolus, vt constitueret per ciuitates presbyteros. Nam *si to-
tum corpus oculus, vbi auditus? Si totum auditus, vbi odo-
ratus?* Denique si omnia essent vnum membrum, nec
esset aliquis qui non sit sacerdotali ordine insignitus, vbi

Ephes. 4.

Tit. 1.

1. Cor. 12.

ANNO
CHRISTI
1527.

corpus? aut quid denique confusius, quid perturbatius esse queat? Quosdam itaque Christus sacerdotes instituit, quibus sui corporis potestatem commisit: veri quidem, dum instituto sui corporis & sanguinis sacramento, *Hoc Luce. 22. facite, inquit, in meam commemorationem.* Mystici vero, dum posteaquam in discipulos insufflasset, *Accipite, inquit, Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quibus palam euadit in susceptione ordinis conferri gratiam. Recte igitur Timotheum Paulus admonet, vt non negligat gratiam quæ data est ei cum impositione manuum presbyterii, sed eam resuscitet potius. Quod si pro sui dignitate quis fecerit, duplici honore dignus habeatur.

De sacramento eucharistiæ.

Quis autem viuificum esse neget eucharistiæ sacramentum, quod tam apertis testimoniis scripturæ comprobatur? Calix enim benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Hic nempe calix ille præclarus inebrians: hoc frumentum, hoc vinum germinans virgines. *Probet itaque seipsum homo, 1. Cor. 11. & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Nam qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diudicans corpus Domini. Caro enim mea, inquit Dominus, vere Ioan. 6. est cibus, & sanguis meus vere est potus: qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.* Et rursus: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Ibidem.* Quibus luce clarius constat, hoc sacrosanctum eucharistiæ sacramentum non solum gratiam conferre, sed & alia pleraque aduersus hæreticos roborari, quæ de ipso catholica tradit ecclesia: atque adeo quidem, vt post tam aperta scripturarum oracula plura consarcire superuacuum foret.

De sacramento confirmationis.

Nec obscurius quidem sacramentum confirmationis Christus instituit, cum paruulis manus imponeret. Quod & ab apostolis legimus promulgatum, cum ad Samaritas miserunt Petrum & Ioannem, a quibus illi (licet a Philippo diacono antea baptizati) per impositionem manuum Spiritum sanctum acciperent. Quod ex Actis apostolorum

apud Ephesios a Paulo, & ex Dionysio, Clemente & Fabiano pontificibus, a primitiua quondam ecclesia legimus obseruatum. Vnde & tunc impositionis manuum, nunc confirmationis appellatum est sacramentum. Baptismo siquidem regeneramur ad vitam; post baptismum hoc sacramento confirmamur ad pugnam, in baptismo abluimur, post baptismum hoc sacramento roboramur: cuius conferendi potestas, episcopis a Christo concessa, donum Dei est: quod asseruit Petrus pecunia possideri non posse.

De sacramento pœnitentiæ.

S. Hieronymus.

Pœnitentiæ vero tam necessarium est sacramentum, quam impossibile est baptismum iterari. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia. Neque ei, qui semel tantum passus est Christus, sapius consepeliri possumus per baptismum. Cum igitur in multis offendamus omnes, neque sit qui possit dicere, Mundum est cor meum, & purus sum a peccato, necessaria est profecto secunda post naufragium tabula. In qua discussa diligenter conscientia, quid quid occurrit Dei offensiuum, detestemur. Nam ad pœnitentiam nos adducit benignitas Dei, secundum autem duritiam & impœnitens cor homo thesaurizat sibi iram, nisi respiciens sciat & videat, quam malum est & amarum, reliquisse Dominum, & non esse timorem eius apud se. Contra vero, quæ secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Neque enim cor contritum & humiliatum despicit Deus: qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum, sed commouet terram, & conturbat eam: tum sanat contritiones eius, quia commota est. Nemo igitur tantum de fide sua præsumat, nemo adeo pœnitentiam nouam vitam existimet, vt non recogitet annos suos in amaritudine animæ suæ.

De Confessione.

Prov. 28.

Sed vt vetustissimum illud, ita verissimum: *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.* Neque satis fuerit de peccatis conteri, & ea apud sese Deo confiteri, nisi sacerdoti quoque sacramentali confessione detegantur. Ea quippe nec humanum nec recens inuentum esse potest, quæ tot & tantis fulcitur scripturarum oraculis. Ad hanc enim, præ-

ANNO
CHRISTI
1527.

ter multas Mosaicæ legis figuras, propius manuduxisse videtur, primum ille Christi præcursor: a quo qui baptizabantur, confitebantur peccata sua. Tum Christus ipse, dum suscitatum Lazarum ab apostolis solui iubet: & ei quem a lepra curauerat præcipit vt sese sacerdotibus ostendat. At tum demum huiuscemodi confessionem instituit & præcepit, cum postquam in apostolos insufflasset, *Accipite, inquit, Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Nam quomodo remittet quæ sibi cognita non fuerint? aut quo pacto eorum iudex esse poterit, quæ prorsus ignota sint? Oportet itaque, quem antiquus ille serpens occulte momorderit, abstrusissimum quodque vulnus medico detegere, omnem indigestum & virulentum humorem (etsi stomacho mentis altius infederit) euomere: pudorem, in satisfactionis partem, de singulo quouis errato pati; ne, dum occultis peccatorum vinculis sese teneri dissimulat, horrendæ tandem sub omnium oculis æternæ damnationis laqueo constringatur. Proinde statim ab ipsis ecclesiæ nascentis incunabilis sacer iste confitendi ritus, de interioribus, nedum de exterioribus tantum, inoleuit: vt tum ex Iacobo, tum ex diui Dionysii, Alexandri, Urbani, & Cypriani scriptis manifestum euadit. Recte igitur hanc exomologesis legem a Christo institutam, per apostolos ad nos vsque deductam, & ab vniuersali ecclesia inuiolabiliter obseruatam, a cunctis Christi fidelibus sectandam esse: & contrauenientes auctoritate Concilii Constantiensis & aliorum complurium damnatos declaramus.

De extrema vnctione.

Ad vnctionis autem extremæ sacramentum, Christus manuduxisse primum videtur, cum apostoli oleo ungerent multos infirmos, & sanarentur. Neque enim id suo sensu, sed præceptoris instituto fecisse putandi sunt. Sed ne hic noster ungerendi infirmos ritus Christi præceptum, non tamen sacramentum, esse videretur, *Si quis infirmatur* (inquit Iacobus) *in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ: & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.* Quibus liquido constat, extremam vnctionem non ægritudinis tantum corporalis medicamentum

S. Hieron.
in Ecclesia-
sten.
S. Cyprian.
serm. 5. de
lapis.
S. Chry-
sost. super
Matthæum
hom. 5.

Dionysius
in epistola
ad Demoph.

Marc. 6.

Iacob. 5.

esse, sed etiam ceterorum sacramentorum instar, remissionem peccatorum efficaciter operari: ac proinde nec ab Iacobo quidem fuisse institutum, sed ab eo tantum, cui peculiare est, ut gratiam & gloriam conferre possit.

ANNO
CHRISTI
1527.

De sacramento matrimonii.

Postremo matrimonium esse sacramentum, abunde factis sacrosanctæ matris ecclesiæ tum vsu tum auctoritate comprobatur. Hoc quippe sacramentum magnum est, in Christo quidem & ecclesia, quo sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem, & mulier infidelis per virum fidelem. Hoc honorabile coniugium, torus immaculatus, in quo non solum saluatur mulier per filiorum generationem, sed fas est unicuique vas suum possidere in sanctificatione & honore: per quod coniuges benedictionem consequuntur in filiis, nec habet in eos dæmonium potestatem, nisi ita coniugium suscipiant, ut Deum a se & a sua mente excutiant, & suæ libidini vacent sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Qui negat itaque matrimonium esse sacramentum, aut denique septem sacramenta non admittit, inter hæreticos habeatur.

XI.

Prot. 21.

Quam vere a sapiente dictum est: *Vir, qui errauerit in via doctrinæ, in cætu gigantum commorabitur.* Errauit quidem Lutherus in via doctrinæ, cum quidquid agamus peccatum esse censuit. At tum demum irruit quasi gigas, & posuit in cælum os suum, cum, ne quid nostrum Deo gratum esse fateretur, sacrosanctum illud Missæ sacrificium abrogari voluit, tantopere nobis necessarium, tantis scripturæ testimoniis roboratum. Nam si omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis; quod tandem proprium & peculiare nouæ legis sacrificium a sacerdote offerendum esse queat, nisi super benedictum istud corporis & sanguinis Christi symbolū, quod esu paschalis agni, manna, ceterisque propemodum omnibus Mosaicæ legis ceremoniis figuratum est? Neque enim lex esse potest, quæ sacerdotio careat: quod si sacerdotium habet, habet & sacrificium. Porro etsi Christus assiduus pro nobis pontifex non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, introiuit semel in sancta, æterna

ANNO
CHRISTI
1547.

aterna redemptione inuenta : negari tamen non potest sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech : ac proinde huius exemplo sacrificium aliquod obtulisse, quod exteriore panis & vini forma veteri illi Melchisedech oblationi responderet. Erat enim sacerdos Dei altissimi, quod utique fecit in suprema coena illa. *Nam accepto pane gratias Marc. 8. egit, & fregit, deditque discipulis suis, dicens : Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur : & ab euangelicis sacerdotibus iugi semper obseruantia praecipit iterari. Hoc facite, inquit, in Luc. 22. meam commemorationem.* Hoc enim holocaustum, haec victima pro peccato, haec hostia pacifica, hoc iuge sacrificium, haec munda (iuxta Missae nominis Hebraici rationem) oblatio, quam in omni loco Malachias praedixit offerendam, cum, repudiatis legis antiquae ceremoniis, ab ortu solis vsque ad occasum magnum esset nomen Domini in gentibus. Nihil igitur in sacrificiis maius esse potest, quam corpus & sanguis Christi, nulla potior oblatio. Quae in re, cum vniuersalis ecclesiae ritu tam aperte consentiunt Ignatius, Irenaeus, Cyprianus, Athanasius, Chryostomus, ac reliqui posteriores, & Concilia prope innumera : ut qui contrarium sensisse praesumpserit manifestam haereseos labem incurrat.

XII.

Vnum illud videmus in primis haecenus obseruatum ab iis, qui propagandis haesibus animum intenderint, ut ea sibi dicenda putent, quae maxime placitura videantur; quo prurientes multitudinis aures demulceant, & a feuerioribus patrum auertant institutis. Hac ratione Mahometica quondam pestis inualuit. Hoc aucupio Lutherus plures illaqueat, dum simul cum culpa semper omnem cuiusvis poenae temporalis reatum aboleri contendit. Purgatorium tollit, & quo laicos grauius in clericorum odium exasperet, sacrificia, oblationes, & omnes id genus pro defunctis orationes, recens esse sacerdotum commentum impudenter asseuerat. Prauidit enim versutus artifex, nihil esse quod effreni plebeculae possit esse iucundius, quam si facillima profusus in caelum praedicetur via, si omnis acerbae illius purgatoriae poenae decutiatur metus : si quid habeat, quod aliquo tandem praetextu sacerdotibus impingat. Ne igitur incautus forte quispiam, vafris huiusmodi blanditiis

Concil. Tom. 34.

M m m m

pellectus, errorum scopulis illidatur, sacro approbante prouinciali Concilio, firmiter tenendum decreuimus, culpa per pœnitentiam abolita, frequenter superesse temporalis pœnæ reatum, velut superstitēs quasdam peccati reliquias, quæ per dignos pœnitentiæ fructus veniant expiandæ: adeo vt iniquitate & culpa peccati dimissa peccator adhuc pœnæ temporali sit obnoxius. Hinc murmuranti aduersus Dominum Israeliticæ plebi, inde Dauid dimissam primum adulterii noxam scriptura commemorat, pro qua tamen subinde pœna temporalis irrogata est. Superabundans quidem atque exuberans est Christi satisfactio, cuius plenitudinem assequimur, dum sicut semel tantum mortuus est, ita semel illi consēpelimur per baptismum. Peccata vero, quæ post baptismum commissa fuerunt, pœnitentia quidem expiantur, sed quæ morienti Christo non semper configuret. Cum autem huiusmodi pœnæ temporalis, aut venialis tantum peccati reus repente nonnunquam intereat, de omni verbo etiam otioso rationem redditurus, nec illi pateat aditus in cælestem illam Ierusalem, in quam nihil intrat coinquinatum: nec item gehennæ subiaceat; quippe qui gratiæ sit particeps ac pœnæ temporalis tantum debitor, sit vt primum purgetur ex iis quæ gessit in corpore, saluus tandem aliquando futurus, sic tamen quasi per ignem: de sua semper interim salute ex remanentibus in eo fide, spe & caritate, securus. Neque enim ex eorum est numero, quorum blasphemia non remittitur neque in hoc sæculo, neque in futuro, quorum superbia ascendit semper: sed eorum potius, quos sub terra Deo laudem acclamantes sacer Apocalypsis liber commemorat. Sancta igitur & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis soluantur. Nec abs re ab apostolis traditum, vt in tremendis & viuificis mysteriis agatur commemoratio defunctorum. Sciebant enim illis inde multum contingere lucrum, vtilitatem multam. Cum igitur tam sanctum apostolorum institutum, ab initio nascentis ecclesiæ ex sacro Dionysio legamus obseruatum, & in Cabilonensi ac pluribus subinde Conciliis promulgatum, quisquis Catharorum, Armeniorum, Vviclefi, Bohemorum, Lutheri, aut Valdensium exemplo, hos errores cum sacro Constantiensi Concilio non damnarit, hæreticæ prauitatis pœnas incurrat.

Chryso-
stomus.

Dionysius
eccle. hier.
rar. cap. 7.
De consecr.
dist. 2. cap.
Vifum.

XIII.

ANNO
 CHRISTI
 1527.

Vt abyffus abyffum inuocat, & in aliud scelus ex alio labimur, in eam demum hareticus incidit insaniam, vt qui piis animabus, quæ purgatorio detinentur, suffragia viuorum adimit: viciffim quoque viuos sanctorum, qui in cælis sunt, defraudet auxiliis: quasi vel preces nostras non audiant, vel nostris calamitatibus non tangantur: quasi diuinæ clementiæ deroget, quod qui Christo miniftrauerit, hoc honore dignus habeatur, vt pro ceteris intercedat. Sed quam fit primum horum non modo veritati sed scripturis quoque difsonum, facile intelligit qui beatis peruium esse non ignorat omni formæ illud diuinitatis speculum, in quo quidquid eorum interfit illucescat. Et si neque defint nobis angeli Gabriele Danielis, Raphaele Tobia: haudquaquam fegniore, qui nobis ab exordio precum nostrarum affideant, vt illis mox offerant, quorum suffragium imploramus. Nec pigrius quam olim præueniant principes coniuncti psallentibus, e quorum manibus ascendat fumus aromatum de orationibus sanctorum. Porro quod ad secundum attinet, qui fieri potest vt nostris non afficiantur incommodis, quorum nunquam excidit caritas, quibus tantum gaudium in caelo super vno peccatore pœnitentiam agente? Abraham, cum hic diuersaretur, pro salute Sodomitarum apud Dominum semel & iterum, quinimo & sapius, interpellauit, vt pro certo iustorum numero, qui inter eos reperiretur, toti parceretur ciuitati. Annunc cum caelo gloriosus regnat, vsque adeo refriguit eius caritas & immutata est, vt immemor filiorum suorum factus, non oret pro iis, qui in hoc procelloso mari adhuc constituti diris iactantur mundi fluctibus? Nec enim a beatorum communione (quorum alter alterius membra sumus) possumus aliquando separari, quin auctiore nobis caritate consulant, quam cum terrena nobiscum conuersatione tenerentur. Hinc angelus ille Zachariae, & Ieremias iam dudum in sinum Abrahæ receptus, multum orant pro populo & vniuersa sancta ciuitate, & pro pœnitentis impietate orabit omnis sanctus in tempore opportuno. Nihil autem diuinæ benignitatis vel omnipotentiae deperit, quæ summa & incomprehensibili sapientia infima quæque per intermedia moderatur & regit: neque minus vnus est mediator Dei & hominum Ie-

Sanctorum
 communio-
 nem in
 simbolo.

Conciliū
Aurelia-
nenſis cap.
23. alias 29.
De confec.
diſt. 3. cap.
Rogatio-
nes.
Baſilius.

ſus Chriſtus, ſi iuxta ſacram Aurelianenſis Concilii atque aliorum complurium inſtitutionem, litanis ad aliquos ſanctorum conuertamur, Chriſto tamen accepta ferantur omnia: per quem omne id genus interueniendi munus ceteraque in humanum genus beneficia deriuentur. Abſit igitur, vt tanti ſint apud aliquem hæreticorum præſtigia, vt cum Manichæis, Cathariſ, Bohemiſ, & Valdenſibus, beatis illis cæleſtis aulae proceribus (ex quibus non ſecus ac ex igne ſplendor, odor ex vnguento, noſtra omnium dimanat vtilitas) cultum exhiberi non ſinat: dicata martyribus templa ſubſannet, dieſ feſtos inſcribi, & eorum (vt aiunt) paſſiones palam in eccleſia legi, cachinnis infeſtetur. Pluris ſit ſacrorum Conciliorum auctoritas: quibus ſi quis pertinacius obſtiterit, hunc pœniſ in hæreticos a iure ſtatutiſ declaramus coercendam.

ANNO
CHRISTI
1527.

XIV.

De confec.
diſt. 3.
cap. Perla-
rum.
Et cap. Ve-
nerabiles.
Gregorius
ad Secun-
dinum.

Si tam candide quam curioſe hæreticus ea loca perlutrat, quibus ſcriptura paſſim ab idolorum & ſimulacrorum cultu reuocat, nequaquam certe tanto ſtrepitu Chriſtianos ab imaginum honore deterreret. Neque enim dum catholicus quiſpiam ſanctam Chriſti veneratur imaginem, aliquod numen illi ſubefſe putat, aut quaſi Deum colit: ſed ob recordationem Filii Dei, vt in eius amore recaleſcat, cuius imaginem videre deſiderat. Et noſ quidem non quaſi ante diuinitatem, ante imaginem proſternimur: ſed illum adoramus, quem per imaginem aut paſſum, vel in throno ſedentem, recordamur. Et dum noſ per ipſam picturam quaſi per ſcripturam ad memoriam Filium Dei reducimus, animum noſtrum de reſurrectione lætificat, aut de paſſione mulcet, non maiore quidem idololatriæ periculo, quam cum in nomine Ieſu omne genua flectitur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Quem enim vocula curſim auribus inſinuat, hunc eundem fidelibus oculis imago ſedulo re præſentat. Accedit & ex imaginibus alia non inferior vtilitas, idoneum videlicet atque accommodum indoctæ plebi rudimentum: vt cum ſacratiffimæ virginis Mariæ, aut ſancti cuiuſquam imago ſeſe offert, ea velut archetypo ad propoſitæ ſanctitatis imitationem & veram vtcumque pietatem rudi quadam introductione ſimplex populus anime- tur. Et ſepoſita tantisper diſtractione dum ad vnius imagi-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

nis contuitum se colligit, vno obtutu sibi plura proponit, quam diuturna librorum euolutione comprehenderet. Non abs re igitur apostoli viuificam Crucem & sacras ex-
 rexerunt imagines: quæ cum ab initio nascentis ecclesiæ debita semper ab orthodoxis veneratione colerentur, nihil illis a sacrosanctis quatuor vniuersalibus Conciliis derogatum est. Quin & ab Augustino moribundis proponi iubentur, & a Gregorio Magno, tum ad Richaredum, tum ad Secundinum missæ leguntur. Et insurgentibus tandem imaginum euersoribus Romani pontifices, Constantinus, Gregorius secundus, & tertius, Paulus primus, Stephanus tertius, & Hadrianus primus, tanta animi constantia restitere, vt illi septima tandem apud Nicæam Synodo, concordii patrum assensu damnarentur: & Carolus ille cognomento Magnus, Francorum rex Christianissimus, Francofordiensi Conuentu eiusdem erroris suppresserit insaniam, quam infelicissimus quidam Felix in Gallias & Germaniam inuexerat. Quisquis igitur de Christi vel sanctorum imaginibus aliter senserit, is Christo & sanctis iniurius cum Valdensibus pestiferam hæreseos labem se nouerit incurrisse.

Damascenus lib. 4.

Augustinus lib. de uisitacione infirmorum.

Carolus Magnus.

XV.

Etsi nulla pene sit tam aperta catholica veritas, nullus tam manifestus sacræ scripturæ locus, quem non hæretici suis cauillis & tergiuersationibus eludant, nulla tamen in re tam impudenter tantaque rei Christianæ iactura debacchati sunt, quam in exterminando profligandoque libero arbitrio. Nam quid Christi fidelibus perniciosius excogitare potuit hostis ille veritatis, quam si vel a Pelagio seducti omnia sine præsidio gratiæ sibi tumidius arrogent, vel fatiscenti pusilloque animo cum Vvicleffo necessitati fatisque committant omnia? Nihil profecto reliquum erit tum diuinis legibus, tum humanis; nullus consiliis aut electioni, nullus precibus aut obiurgationi, ceterisque id genus, locus: nulla denique iustitia futura est, qua quibusdam pœnæ, quibusdam constituta sint præmia: si pro Vvicleffi & Lutheranorum sententia omnia de necessitate eueniant. Prodierat hic error primum apud Gentiles, sed summo omnium consensu mox explosus est: adeo liberum esse arbitrium, velut euidenti quodam experi-

M m m m iij

mento cognitum, omnium mentibus sese inculcat. Cum igitur reliquerit Deus hominem in manu consilii sui, apposeritque coram eo ignem & aquam, bonum & malum, ut ad quodcumque voluerit porrigat manum suam: nec abs re beatus ille dicatur qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit: quod sub eo sit appetitus eius, & dominetur illius; ac denique percurrenti sacram scripturam passim obuium sit, quod liberum in vtramvis partem hominis arbitrium asseueret: satis esse visum est sacro prouinciali Concilio libertatis huiusmodi vires & metas exponere. Neque enim liberum arbitrium asserentes, diuinam excludimus propterea gratiam; quod illi falso toties imponere non verentur, atque hoc fumo credulorum oculos perstringere. Sed iuxta sacram scripturam eo extendimus, ut voluntas humana misericordiae praeuenientis auxilio suffulta, & interiori quodam & occulto secretioris inspirationis afflatu contacta, sese conuertat in Deum, Deo appropinquet, & ad veram illam gratiam se praeparet, quae tandem accepta sit ad vitam aeternam. Neque tamen tanta gratiae necessitas libero praedudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem praetereat, in quo Deus non stet ad ostium, & pulset: cui si quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum, & coenabit cum illo. Nec denique tale sit huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit. Quoties enim Dominus voluit congregare filios Ierusalem, sicut gallina congregat pullos suos sub alas, & noluerunt? Frustra certe Stephanus Iudaos durae cervicis & incircumcisi cordis argueret, qui semper Spiritui sancto resisterent. Frustra Paulus Thessalonicenses admoneret, Spiritum ne extinguerent, si diuinis inspirationibus homines inuitabiliter raperentur. Trahit quidem Deus, sed in eius odorem currimus; non vi, non vnco raptamur. Praedestinat, eligit, vocat, sed eos demum adultos glorificat, qui in fide & caritate radicati per bona opera certam suam vocationem electionemque fecerint. Et licet attingat a fine usque ad finem fortiter, disponit tamen omnia suaviter. Hanc igitur haeresin, arbitrii libertatem prorsus auferentem, non tam damnamus, quippe quae iam olim ab ecclesia & sacrosanctis Conciliis damnata sit,

ANNO
 CHRISTI
 1527.

quam communi hominum conceptioni & apertis scriptura-
 rum testimoniis declaramus esse contrariam.

XVI.

Frequens illud est apud imprudentes, & qui non tam animi moderatione, quam impetu feruntur, vt dum ab altero vitiorum incaute diffugiunt, in alterum prolabantur. Cuius rei Lutherus fidem facit, qui dum operum fiduciam nimis infectatur, nihil tandem operibus reliquum facit, atque ita vnus fidei patrocinium suscipit, vt solam agnoscat, opera reiiciat & condemnet. Verum si recte perpendantur quæ pro fide producit e scripturis testimonia, reliquas virtutes non excludunt. Quæ vero contra opera citat, ea omnia vel ad nimiam in operibus fiduciam vel ad legales ceremonias pertinent. Fide quidem viuimus, & sine hac impossibile est placere Deo. Si quis nihilo minus habuerit omnem fidem, ita vt montes transferat, caritatem autem non habuerit, nihil est. Fide iustificamur, sed & spe salui facti sumus. Et dimissa sunt Mariae Magdalena peccata multa, quoniam dilexit multum: *Si Ioan. 14. quis enim, dicit Dominus, diligit me, sermonem meum serua- bit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansio- nem apud eum faciemus. Nunc igitur manent fides, spes, caritas, 1. Cor. 13. tria hæc, maior autem horum est caritas, & in viuificando iusti- ficandoque potior: quandoquidem fides sine operibus mortua est. Tum demum utilis est ad salutem, cum per dilectionem operatur. At caritas non est otiosa, sed per bona opera satagit vt certam vocationem nostram electionemque faciat. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur, dum ille reddet vnicuique iuxta opera sua, dum vnusquisque mercedem accipiet secundum laborem suum. Quandoquidem omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Vbi eos, qui a sinistris erunt, non solum increpabit Dominus, quia non crediderunt, sed quia operibus misericordiae non vacarunt. Eos autem qui a dextris erunt, commendabit non tam a fide, quam a bonis operibus: opera enim illorum sequuntur illos. Talibus siquidem hostiis promeretur Deus, facietque tandem omnis misericordia locum vnicuique iuxta meritum operum*

Rom. 8.

suorum, non absoluta condignitate quidem (*neque enim condignæ sunt passiones huius sæculi ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*) sed gratuita magis & liberali repromissione: qua, conuentione facta de denario diurno, conduxit operarios in vineam suam, qua, inquam, qui suffert tentationem, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se, & ei qui fidem seruauerit, certauerit bonum certamen, cursum consummauerit, coronam iustitiæ reddet in illa die iustus ille Iudex, qui nos, etsi seruos inutiles, sua misericordia dignos facit, in partem sortis sanctorum. Non iustificat igitur sola fides, sed magis caritas, nec quæuis opera peccata sunt; sed eatenus adultis ad salutem necessaria, vt meriti quoque rationem non respuant.

ANN.
CHRISTI
1527.

Annotationes aliquot errorum, iam olim damnatorum, & nunc repullulantium paucis constrictæ.

His sane decretis, possent plura alia adiungi, verum nimia huiusmodi decretorum multiplicatione orthodoxos lectores grauare metuentes, haudquaquam alia in præsentia censemus adiicienda. Quia tamen plurimæ aliæ sunt hæreses, quas in editis libris, aut publicis prædicationibus, aut familiaribus etiam colloquiis, minime erubescunt homines peruersi hodie promulgare, pestilentibus dogmatibus enitentes inficere populum Christianum; generali quadam definitione tales damnatæ doctrinæ assertiones operæpretium est indicare, quo facilius vitentur. Exploratum nempe est, quod non alia via conuenientius hæreticorum calumniæ, hæreses atque impietates cauentur, quam vbi deteguntur & manifestantur. Tunc enim omnibus facile constat, quam vana sint ac futilia, imo quam stulta & impia eorum dogmata. At vero, vt commodius tales errores discernantur, certis subnectuntur indicibus modo sequenti.

Error fa-
uens Ario.

Nusquam legitur Dei cognomen aperte tribui Christo, in apostolorum & euangelistarum literis, præterquam in duobus aut tribus locis.

Error fa-
uens Mace-
donio.

Audemus Spiritum sanctum appellare Deum, quod veteres ausi non sunt.

Christus suam mortem deplorari non voluit, sed adorari.